

JAARBERICHT2009

Nederlandse Vereniging van Zeepfabrikanten

de brancheorganisatie van fabrikanten en importeurs van was- en reinigingsmiddelen

De Nederlandse Vereniging van Zeepfabrikanten (NVZ) is de brancheorganisatie voor Nederlandse fabrikanten en importeurs van zowel huishoudelijke als professionele was-, reinigings-, onderhouds- en desinfectiemiddelen en industriële schoonmaakmachines.

De NVZ staat voor:

- Vertegenwoordiging van haar leden in Nederland en bevordering van de kwaliteit van de branche
- Coördinatie van standpunten van leden en communicatie hierover aan maatschappelijke organisaties, de Nederlandse overheid en internationale instellingen
- Het actief informeren van leden over juridische, wetenschappelijke en andere ontwikkelingen, die van invloed kunnen zijn op de bedrijven
- Beantwoording van vragen van leden en ondersteuning bieden
- Het verspreiden van informatie, opdat was- en reinigingsmiddelen en industriële schoonmaakmachines probleemloos kunnen worden gehanteerd
- Het organiseren van workshops, informatiedagen en seminars over actuele onderwerpen.

JAARBERICHT2009

Nederlandse Vereniging van Zeepfabrikanten

de brancheorganisatie van fabrikanten en importeurs van was- en reinigingsmiddelen

Nederlandse Vereniging van Zeepfabrikanten
de brancheorganisatie van fabrikanten en
importeurs van was- en reinigingsmiddelen

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
De NVZ in beeld	5
NVZ beleid 2010-2013	10
Activiteiten NVZ 2009	13
Een kijkje in de keuken	29
De vereniging: wie doet wat	33
Ledenlijst per 1 januari 2009	42
Index Berichten 2009	45
Afkortingenlijst	49
Colofon	50

Gewaardeerde lezer

Het jaar 2009 was dankzij de wereldwijde economische crisis voor het bedrijfsleven een moeilijk jaar. Hoewel het ergste achter de rug lijkt, zal ook 2010 voor de was- en reinigingsmiddelenbranche geen eenvoudig jaar worden.

Gelukkig lijkt het gevecht met de crisis wat minder hevig te worden, de economie komt in rustiger vaarwater en biedt daarmee, zij het voorzichtig, positieve vooruitzichten. Tegelijkertijd zien we spannende uitdagingen, zowel op het gebied van wet- en regelgeving als in de markt, alweer op ons afkomen. Onder andere de her-schikking in de retailsector kan voor de nodige onrust in de markt zorgen.

In een tijd als deze is het van groot belang dat bedrijven, daar waar mogelijk, samen optrekken richting overheid. Juist als het economisch wat minder gaat komen lastenverzwaringen en beperkingen door wet- en regelgeving extra hard aan. Dat geldt voor álle bedrijven in onze branche, van groot tot klein. Vandaar dat het juist nú van groot belang blijft om samen, branchebreed, de schouders eronder te zetten. In dit jaarbericht een kijkje in de keuken van en gesprekken met verenigingen van aanpalende branches: waar staan zij en wat worden de grote uitdagingen de komende vijf jaar?

Verder in dit jaarbericht aandacht voor de ontwikkelingen in de belangrijkste dossiers van 2009 en wat de plannen van de NVZ voor de komende jaren zijn. Tenslotte geven we u een beeld van de ontwikkelingen in de markt van was- en reinigingsmiddelen, zowel op de consumentenmarkt als de professionele schoonmaaksector.

Ik wens u veel leesplezier!

J.J.M. Schoemaker
Voorzitter NVZ

De NVZ in beeld

De Nederlandse Vereniging van Zeepfabrikanten (NVZ) is de brancheorganisatie voor alle producten die te maken hebben met het reinigen, desinfecteren en onderhouden van de woon- en werkomgeving. Leden zijn actief op zowel de consumenten als op de professionele markt. Er zijn secties binnen de vereniging die zich richten op deelgebieden:

- consumentenproducten
- professionele reinigingssystemen (NVZ-Nifim)
- desinfectiemiddelen (NVZ-Nedefa)
- producerende leden behorende tot het midden- en kleinbedrijf (NVZ-Producenten)

De vereniging is in 1948 opgericht om de belangen van de leden te behartigen bij onder andere de Nederlandse overheid. Inmiddels richt de NVZ zich ook op de Europese Unie en vele andere wetgevende en adviserende organen op nationaal en internationaal niveau.

Samenstelling en dekkingsgraad van de vereniging

Onze leden zijn:

- bedrijven die in Nederland verantwoordelijk zijn voor de samenstelling en etikettering volgens de wettelijke voorschriften van was-, reinigings-, onderhouds-, desinfectie- en bleekmiddelen;
- bedrijven die reinigingsmachines en toebehoren leveren die op de juiste wijze moeten worden gebruikt in combinatie met chemische reinigingsmiddelen op de Nederlandse professionele markt.

De NVZ heeft (zeer) grote, middelgrote en kleine leden. Ongeveer 60% van de leden behoort tot het Nederlandse midden- en kleinbedrijf (2009).

De NVZ vertegenwoordigt in Nederland een omzet van circa 866 miljoen Euro. Tweederde hiervan is de consumentenmarkt, en ongeveer eenderde de professionele markt. In totaal dekt de NVZ vrijwel de volledige markt voor consumentenproducten. Van de omzet in de professionele markt is de dekkingsgraad circa tweederde van de markt.

De Nederlandse markt voor was- en reinigingsmiddelen in 2009

In dit jaarverslag vindt u een overzicht van de cijfers op hoofdlijnen voor de Nederlandse markt voor was- en reinigingsmiddelen, uitgesplitst naar de consumentenmarkt en de professionele markt voor institutionele en industriële reiniging. Met deze cijfers wordt inzicht gegeven in de trendmatige ontwikkelingen in de markt.

Toelichting cijfers consumentenmarkt

De cijfers zijn gebaseerd op de omzetcijfers die de NVZ verzamelt, getoetst aan de gegevens van marktonderzoekbureau Nielsen. Het betreft de omzet op consumentenprijsniveau, op basis van een schatting omgerekend naar het niveau van de totale Nederlandse markt voor huishoudelijke was- en reinigingsmiddelen. Enkele kleinere categorieën reinigingsmiddelen zijn weggelaten uit dit overzicht.

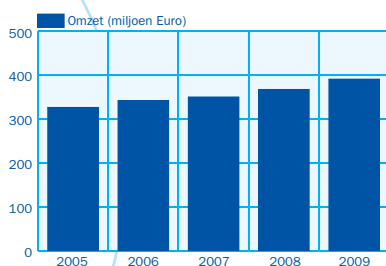
In 2009 gaf de Nederlander per hoofd van de bevolking bijna € 46 uit aan was- en reinigingsmiddelen. Dit bij een totale Nederlandse besteding van circa 750 miljoen Euro. Hiermee lag de totale omzet voor de Nederlandse markt ruim 4% hoger dan vorig jaar.

Wassen

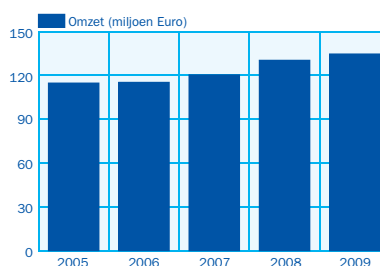
Hierin zijn opgenomen: producten voor de witte en gekleurde hoofdwas; producten voor de delicate was; wasverzachters, vlek- en voorbehandelingmiddelen, drogerdoekjes, strijkwater en dergelijke.

Afwassen

Dit is de categorie voor zowel handafwasmiddelen als machinevaatwasproducten, inclusief hulpmiddelen zoals glansspoelmiddel en producten om de vaatwasser te reinigen of verfrissen.

Wassen

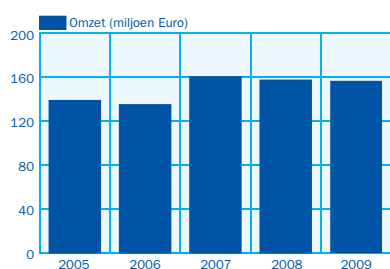
Afwassen

Schoonmaken

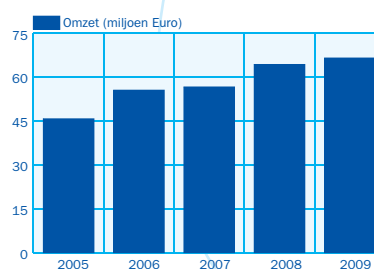
In deze categorie zijn alle reinigingsmiddelen opgenomen die niet in overige categorieën vallen, inclusief bleekmiddelen, toiletreinigingsmiddelen en dergelijke.

Onderhouden

In de rubriek Onderhouden vallen onderhoudsmiddelen voor toepassing op hout, leer, vloeren, metaal, plus luchtverfrissers.

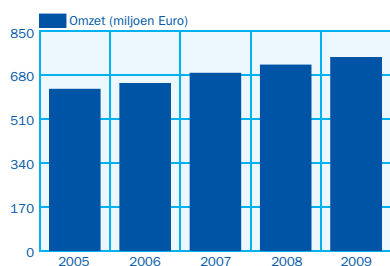
Schoonmaken

Onderhouden

Trends consumentenmarkt

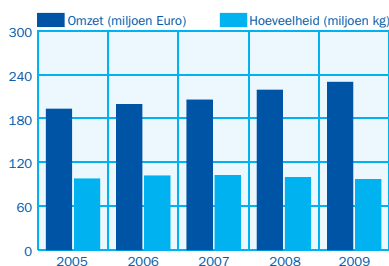
De Nederlandse consument heeft in 2009 meer uitgegeven om zijn kleding te wassen, de vaat te doen en het huis schoon te maken. De gemiddelde besteding per huishouden steeg met ruim € 4 naar € 103 per huishouden. De categorie wasmiddelen laat de grootste stijging zien. Binnen deze categorie zijn het met name de vlek- en voorbehandelingsmiddelen en de zogenaamde 'boosters' die verantwoordelijk zijn voor de stijging in dit segment. De stijging in de categorie afwassen komt voor het grootste deel door de stijgende verkoop van machine vaatwasmiddelen. Ook de omzet van onderhoudsmiddelen stijgt, waarbij de stijging met name te danken is aan een grotere omzet bij de luchtverfrissers.

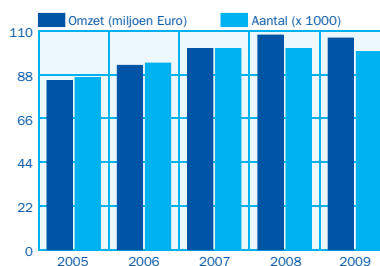
Totaal consumentenmarkt

Toelichting cijfers professionele markt

De cijfers zijn gebaseerd op de omzetcijfers die de NVZ verzamelt. Het betreft de omzet in af-fabrieksprijzen, die is geëxtrapoleerd naar het niveau van de totale Nederlandse institutionele en industriële markt. Producten zijn de professionele was- en reinigingsmiddelen en machines en materialen (NVZ-Nifim), plus desinfectiemiddelen die behoren tot het aandachtsgebied van de sectie NVZ-Nedefa.

Reinigings- en desinfectiemiddelen

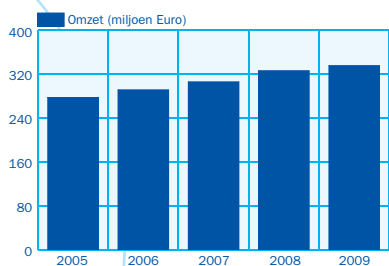
Machines

Trends professionele markt

In 2009 bedroeg de totale omzet op de professionele markt circa 336 miljoen Euro. De omzet in machines en materialen is in 2009 licht gedaald. Hoewel de totale omzet binnen de institutionele chemie (die wordt gebruikt bij het wassen, reinigen en desinfecteren in bijvoorbeeld kantoren, de gezondheidszorg, onderwijsinstellingen, horeca, textielwasserijen, supermarkten en de voedingsmideleindustrie) iets terugliep, nam de omzet van handenreinigers fors toe. Dit heeft waarschijnlijk te maken met de destijds verwachte uitbraak van de influenza A (H1N1) pandemie, halverwege 2009. Ook werden er meer desinfectiemiddelen verkocht in 2009. De dalende trend die zich eind 2008 vanwege de economische crisis leek in te zetten

heeft zich uiteindelijk in 2009 beperkt gemanifesteerd. De focus op het segment voedselhygiëne houdt ook in 2009 aan.

De totale professionele markt laat uiteindelijk een teruggang van één procent zien in 2009.

Totaal professionele markt

NVZ beleid 2010-2013

Dit deel van het Jaarbericht besteedt aandacht aan de resultaten van het NVZ-beleid van het afgelopen jaar en de plannen voor het komende jaar. Welke overwegingen aan dit beleid ten grondslag liggen, kunt u nalezen op www.nvz.nl (kijk bij 'De Vereniging').

De strategie van NVZ bestaat uit drie onderdelen; u kunt per onderdeel lezen welke activiteiten zijn uitgevoerd om het beleid in de praktijk te brengen.

Missie

De NVZ-leden zetten zich in voor een schone, hygiënische en aangename leefomgeving door het aanbieden van producten en systemen die werkzaam, veilig en duurzaam zijn.

Dit betekent in de praktijk:

- NVZ-leden geven hoge prioriteit aan veilig en duurzaam ondernemen en communiceren hierover met gepaste openheid.
- NVZ-leden zorgen ervoor dat gebruikers op de hoogte zijn van alle voor hen relevante informatie, zodat was- en reinigingsmiddelen en -machines probleemloos worden ingezet door zowel professionele gebruikers als consumenten.
- Het NVZ-bureau behartigt de belangen van de branche als geheel, ondersteunt haar leden en faciliteert een open dialoog met overheid, belangengroeperingen en gebruikers om het vertrouwen in de branche te versterken.

Visie

De NVZ streeft naar vrijheid bij het op de markt brengen van producten. Zij hanteert hierbij als uitgangspunt dat was- en reinigingsmiddelen niet alleen veilig en duurzaam zijn, maar ook als zodanig worden ervaren. Door een grote formuleringsvrijheid kunnen haar leden zoveel mogelijk inspelen op nieuwe ontwikkelingen in de markt, terwijl tegelijkertijd concurrentie behouden blijft.

Strategie

1. T.b.v. vrijheid van producten op de markt brengen en behoud van concurrentie

Het NVZ-bureau volgt de relevante maatschappelijke en technologische ontwikkelingen en probeert hier zoveel mogelijk op in te spelen, opdat vrijheid bij het op de markt brengen van producten gewaarborgd blijft voor de leden. NVZ behartigt de belangen van de leden door het onderhouden van nauwe contacten met overheid, belangengroeperingen en gebruikers.

2. T.b.v. veiligheid van haar producten in een veranderende omgeving

Het NVZ-bureau zorgt voortdurend voor actuele informatie, bijeenkomsten en instrumenten om de leden te helpen bij het correct toepassen van de geldende wet- en regelgeving. Daarnaast stimuleert NVZ de eigen verantwoordelijkheid van de leden bij initiatieven voor een hoger veiligheidsniveau.

Het NVZ-bureau houdt de leden op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen en inzichten.

3. T.b.v. vertrouwen in de branche/reputatie

NVZ zorgt ervoor dat de afnemers/gebruikers op de hoogte kunnen zijn van alle voor hen relevante informatie, zodat zowel consumenten als professionele gebruikers was- en reinigingsmiddelen en -machines probleemloos kunnen inzetten.

NVZ stimuleert initiatieven die een positief imago voor de industrie opleveren en reageert indien nodig op negatieve beeldvorming over de industrie, opdat gebruikers vertrouwen hebben in was- en reinigingsmiddelen. NVZ communiceert actief op een open en transparante wijze met alle relevante partijen.

Activiteiten NVZ 2009

Vrijheid van formuleren & behoud van concurrentie

REACH

Net als in 2008 was REACH een onderwerp dat veel tijd en aandacht van de NVZ vroeg. In 2008 stond de preregistratie centraal. Aan het eind van 2008 bleken er bij het ECHA ongeveer 65 duizend ondernemingen, in totaal 2,75 miljoen preregistraties, voor 146 duizend stoffen te hebben ingediend; aanzienlijk meer dan verwacht. Begin 2009 is de lijst met preregistraties opgeschoond en op de ECHA website gepubliceerd. Er zijn nog altijd meer dan 2,5 miljoen preregistraties over voor 143 duizend stoffen die voor registratie in aanmerking komen. Alle ondernemingen die gepreregistreerd hebben en een preregistratie van dezelfde geleidelijk geïntegreerde stof hebben ingediend, zijn (verplicht) ingedeeld in een zogenoemd Substance Information Exchange Forum (SIEF) van die stof. In principe zouden de SIEF's in 2009 van start gaan, maar in hoeverre dat ook daadwerkelijk in alle gevallen gebeurd is, is onduidelijk. Het principe van REACH 'geen data, geen markt' zal niet worden losgelaten. Als een onderneming een stof niet tijdig registreert zal hij de stof na de deadline van de markt moeten halen totdat wel aan de registratieverplichting voldaan is. In 2009 was voor downstream gebruikers de belangrijkste activiteit in het kader van REACH het aan hun leveranciers kenbaar maken van alle gebruiken (toepassingen) van hoogvolume stoffen voor de deadline van 1 december 2009. Immers, als een leverancier een gebruik van een stof niet kent, kan hij de veiligheid voor dat gebruik niet beoordelen. In dat geval krijgt een downstream gebruiker met een ander principe van REACH te maken: geen veilig gebruik, geen markt.

De NVZ heeft samen met de AISE hard gewerkt om de te verwachten grote communicatiestroom tussen downstream gebruikers en hun leveranciers zo effectief mogelijk te laten verlopen. In eerste instantie is de NVZ actief betrokken geweest bij de ontwikkeling van een industriebreed standaard communicatiesysteem die het mogelijk moet maken om alle gebruiken en toepassingen van stoffen in een aantal parameters en gestandaardiseerde omschrijvingen vast te leggen (het zogenaamde use descriptor system).

Daarnaast heeft de NVZ een grote rol gespeeld bij het in kaart brengen van producten en toepassingen van was- en reinigingsmiddelen die op de Europese markt aanwezig zijn. Deze zijn vervolgens vertaald in de parameters van het use descrip-

tor system. Hierbij is tevens de wijze van gebruik (bijv. hoeveelheid, aard, werktijd) en de mogelijke persoonlijke beschermingsmiddelen (bijv. bril, handschoenen) in kaart gebracht. Al deze informatie is vastgelegd in een database. Deze database is voor elke grondstofleverancier te downloaden van de AISE website. Met behulp van de informatie uit de database kan een grondstofleverancier een veiligheidsbeoordeling uitvoeren.

NVZ-leden hebben door middel van een door de branche opgestelde standaardbrief tijdig hun grondstofleveranciers op de hoogte kunnen brengen van hun gebruik van stoffen. In deze brief is voor details verwezen naar de database op de AISE website. Met deze gecoördineerde actie is de leden van de NVZ heel erg veel werk bespaard. Vragen van leveranciers naar aanleiding van de brief heeft de NVZ zoveel mogelijk op centraal niveau beantwoord.

Daarnaast heeft de NVZ meegewerkt aan de totstandkoming van allerlei instrumenten die het mogelijk moeten maken om de veiligheid van stoffen in was- en reinigingsmiddelen te beoordelen. Een van de instrumenten is AISE REACT (Reach Exposure Assessment Consumer Tool) waarmee de blootstelling van de afzonderlijke stoffen via inademing, via de huid, en/of via de orale route door het gebruik in consumenten producten kan worden vastgesteld. Ten slotte heeft de NVZ voortdurend overleg gevoerd met diverse grondstofleveranciers om hen te helpen met het ontwikkelen van blootstellingsscenario's voor was- en reinigingsmiddelen.

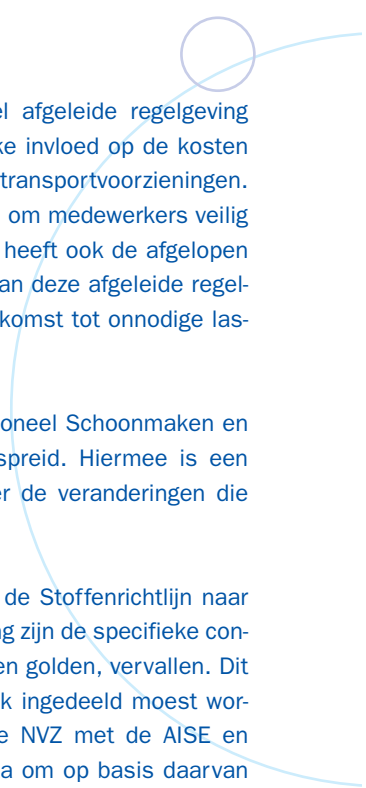
CLP-Verordening

Op 20 januari 2009 is in alle Europese Lidstaten door middel van een Verordening het wereldwijd geharmoniseerde systeem voor de indeling en etikettering van chemische stoffen en mengsels (GHS) van kracht geworden. De Verordening wordt door de Nederlandse Overheid EU-GHS en door het bedrijfsleven de CLP-verordening genoemd. Hierbij staat CLP voor Classification, Labelling and Packaging.

Net als in de Stoffen- en Preparatenrichtlijn is ook in de CLP-verordening de gevaarsindeling en etikettering gebaseerd op de intrinsieke gevaren van stoffen. Het etiket zegt dus niets over het risico. Wel worden er op het etiket of in het Veiligheidsinformatieblad aanbevelingen gegeven waarmee de gebruiker de effecten van het gevaar kan voorkomen. Bijvoorbeeld met de zin 'Beschermende handschoenen dragen'.

Afgelopen jaar heeft de NVZ een aantal goed bezochte voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd om de leden op de hoogte te brengen van de CLP-verordening.

Daarnaast heeft de NVZ samen met de VWA en het RIVM gewerkt aan een handleiding 'Aan de slag met CLP'. Deze handleiding is een hulpmiddel om op basis van de nieuwe regels de gevaarsindeling en het etiket vast te stellen.

Aan de gevaarsindeling van mengsels en stoffen is veel afgeleide regelgeving gekoppeld. Deze afgeleide regelgeving heeft een belangrijke invloed op de kosten van de bedrijfsvoering. Denk hierbij aan de opslag- en transportvoorzieningen. Daarnaast zijn er talloze maatregelen die men moet treffen om medewerkers veilig met stoffen en mengsels te kunnen laten werken. De NVZ heeft ook de afgelopen jaren nationaal en internationaal gepleit voor aanpassing van deze afgeleide regelgeving, om te voorkomen dat de CLP-verordening in de toekomst tot onnodige lastenverhoging voor de leden gaat leiden.

De NVZ heeft in 2009 als bijlage bij de vakbladen Professioneel Schoonmaken en Service Management de NVZ Brochure over EU-GHS verspreid. Hiermee is een begin gemaakt met de communicatie met gebruikers over de veranderingen die door de nieuwe wetgeving zullen optreden.

Met de publicatie van de CLP-verordening is bijlage 1 van de Stoffenrichtlijn naar bijlage 6 van de Verordening verplaatst. Bij deze verplaatsing zijn de specifieke concentratielimieten, die voor sommige milieugevaarlijke stoffen golden, vervallen. Dit betekende dat bijvoorbeeld hypochloriet als milieugevaarlijk ingedeeld moest worden, tenzij data anders uitwezen. Afgelopen jaar heeft de NVZ met de AISE en grondstofleveranciers gewerkt aan het verzamelen van data om op basis daarvan tot een milieu-indeling te komen.

Opslag van gevaarlijke stoffen

In 2009 is begonnen aan een wijziging van de PGS15, een Nederlandse richtlijn voor de opslag van verpakte gevaarlijke stoffen. Sinds de publicatie van de PGS15 in 2005 is een flink aantal errata gepubliceerd en wordt momenteel nog gewerkt aan een erratum. De bedoeling is om in 2010 alle correcties die sinds 2005 verwerkt zijn in een vernieuwde versie van PGS15 te publiceren. Deze versie zal tevens geactualiseerd worden aan de huidige stand van de techniek. De NVZ is actief bij deze herziening betrokken.

Het Veiligheidsinformatieblad

Bijlage II van de REACH-verordening geeft de eisen voor het opstellen van een Veiligheidsinformatieblad (Vib). Om deze eisen in overeenstemming te brengen met de CLP-verordening is herziening van deze bijlage noodzakelijk. Deze wijziging stond in 2009 dan ook hoog op de agenda van de Europese Commissie. De NVZ heeft stevig gelobbyd om te komen tot een werkbaar voorstel. Voor de NVZ zijn de twee belangrijkste onderwerpen hierbij de wijze waarop REACH-registratienummers en

ionenmengsel vermeld moeten worden en het tijdsad waarin de wijzigingen moeten worden doorgevoerd.

Indien het volledige REACH registratienummer vermeldt moet worden, betekent dit voor fabrikanten die van meerdere grondstofleveranciers gebruik maken dat er voortdurend een nieuw Vib opgesteld moet worden. In praktijk kan dit leiden tot een zeer grote administratieve lastenverzwaring. Mede dankzij de gezamenlijke inspanningen van onder andere de NVZ en de Nederlandse overheid is er eind 2009 een voorstel gepubliceerd waarin tegemoet is gekomen aan de NVZ wensen.

Biociden

Begin 2009 is het 'gedifferentieerd handhavingsbeleid biociden' door het ministerie van VROM vastgesteld. Dit beleid moest eindelijk duidelijkheid scheppen rond de onduidelijke wettelijke situatie rond niet-toegelaten biociden in Nederland. Door de invoering van de Europese biocidenrichtlijn en de - voormalige - Nederlandse bestrijdingsmiddelen wetgeving was voor bepaalde biociden van de ene op de andere dag een toelating noodzakelijk, die voorheen niet bij het Ctgb verkrijgbaar was.

Helaas was dit beleid zo opgesteld dat ook producten op de markt konden blijven die jarenlang bewust de regelgeving hebben 'genegeerd'. De NVZ heeft de overheid gewezen op de onnodige risico's die hierdoor kunnen ontstaan voor gebruikers en het milieu. Daarnaast was de NVZ van mening dat de belangen van welwillende bedrijven in deze economisch moeilijke tijden geschaad werden, vanwege de oneerlijke concurrentie die het beleid tot gevolg zou hebben.

De NVZ heeft er steeds bij de overheid op aangedrongen dat de producttypen, waarvoor in het verleden een goed toelatingsbeleid gold, niet in aanmerking behoren te komen voor clementie. Helaas staan op de gepubliceerde lijst van het Ctgb vele producten waarvoor wel degelijk een toelating mogelijk is en was. Volgens de NVZ kan het niet de bedoeling van overheidsbeleid zijn dat bedrijven die hun dossiers de afgelopen jaren goed op orde hadden (en daarvoor hoge kosten hebben gemaakt) ernstige economische schade oplopen. De NVZ heeft dan ook de minister gevraagd streng toe te zien op de regelgeving, om misbruik van het gedifferentieerd handhavingsbeleid biociden te voorkomen en schade voor mens, milieu en bedrijven te voorkomen.

Maar niet alleen de producenten van desinfecteermiddelen werden geraakt door deze regelgeving. Alle leden die in hun producten conserveringsmiddelen gebruiken kregen te maken met het gedifferentieerde handhavingsbeleid. Biociden die gebruikt

worden voor productconservering - bijvoorbeeld het conserveren van een allesreiniger of wasverzachter - moeten bij productie in Nederland een toelating hebben of zijn aangemeld in het kader van het gedifferentieerde handhavingsbeleid. Hiermee worden de in Nederland producerende bedrijven benadeeld ten opzichte van de ons omringende landen. Dit omdat de uiteindelijke producten - zoals de allesreiniger of wasverzachter uit het voorbeeld - vrij in Europa verhandeld mogen worden. Zolang de Europese harmonisatie nog niet volledig is, ondervinden NVZ leden hiervan hinder. De NVZ heeft geprobeerd duidelijkheid te krijgen van de overheid over het beleid. De leden zijn op tijd en uitgebreid voorgelicht over eventuele gevolgen van het beleid voor de stoffen die zij als conserveringsmiddel gebruiken.

Verder is de NVZ intensief betrokken geweest bij het opstellen door de VWA van een handleiding in het kader van het gedifferentieerde handhavingsbeleid. Het ging daarbij om vast te stellen of producten cosmetica, geneesmiddel, medisch hulpmiddel dan wel biociden waren. Met behulp van de handleiding kan besloten worden of producten moeten worden aangemeld. De NVZ heeft er steeds voor gepleit hier bij aan te sluiten bij de Europese interpretatie.

Veiligheid in een veranderende omgeving

Op 12 februari luisterde een zaal met zo'n 80 leden van zowel NVZ, NCV als NAV naar de presentatie van de heer Conijn, senior consultant bij marktonderzoeksbu-

reau Nielsen. Hij ging in op de ontwikkelingen in de markt van was- en reinigingsmiddelen, cosmetica en spuitbussen.

De cursus 'Wet- en Regelgeving' op 10 maart, trok vijftien belangstellenden. Aan de orde kwamen de Stoffen- en Preparatenrichtlijn, Verbodrichtlijn, Biocidenrichtlijn en Detergentenverordening en de Nederlandse implementatie van deze wetgeving.

24 maart was er een REACH voorlichtingsmiddag, die gecombineerd werd met een producentenbijeenkomst in de ochtend. In de ochtend konden de ongeveer veertig belangstellenden luisteren naar een presentatie van de heer Sinnige over de ontwikkelingen rond Ecolabel en de herziening van de Charter. Vervolgens hield de heer Razenberg een korte presentatie over de gevolgen van de invoering van CLP. De middag stond geheel in het teken van REACH en dan vooral van de eerste registratiefase.

De CLP cursus op 8 september werd door ruim het merendeel van de NVZ leden bezocht. Ook waren vertegenwoordigers van de detailhandel aanwezig. Eén van de gevolgen van de invoering van de CLP verordening is dat alle etiketten van stoffen en mengsels moeten worden aangepast. Op deze verandering, en andere zaken die de CLP verordening met zich mee brengt, werd tijdens de cursusdag uitgebreid ingegaan.

26 november was er wederom een bijeenkomst van de sectie producenten. De heer Sinnige hield hier een presentatie over de (financiële) consequenties van de invoering van CLP voor het midden- en kleinbedrijf. De heer Razenberg bracht de leden op de hoogte van de laatste ontwikkelingen met betrekking tot REACH en dan in het bijzonder van de nieuwe vorm van de Veiligheidsinformatiebladen.

De middag van 26 november was gereserveerd voor de ledenvergadering. Naast een aantal huishoudelijke zaken, zoals het vaststellen van de begroting, was er uitgebreid tijd ingeruimd voor een tweetal sprekers. De heer Van der Hoeven van marktonderzoekbureau Gfk en de heer Schnier, directeur van de stichting Nederland Schoon en vroeger onder andere directeur bij Aldi, Vendex en Laurus, gingen met de leden in gesprek over ontwikkelingen in de was- en reinigingsmiddelenmarkt.

Op 12 december was de NVZ, samen met de NCV en de NAV te gast bij onze Belgische zustervereniging DETIC. Op dit jaarlijkse overleg bespreken de verenigingen de gemeenschappelijke onderwerpen die van belang zijn voor de verschillende branches. Onder andere bij het tot stand komen van de Nederlandse vertaling van de Cleanright website is intensief samengewerkt.

In 2009 is de CLP brochure uitgegeven, met hierin de belangrijkste wijzigingen die de verordening met zich mee brengt. De brochure was in eerste instantie bedoeld voor de professionele gebruiker.

De digitale informatiemap is volledig herzien. De verwachting is dat deze met de nieuwe structuur, gemakkelijker hanteerbaar is voor de leden.

Van het NVZ rekenprogramma is in 2009 versie 6B verschenen.

Vertrouwen en reputatie

'Creatief ondernemen in tijden van crisis' was het thema van de gezamenlijke jaarvergadering van de NVZ, de Nederlandse Cosmetics Vereniging (NCV) en de Neder-

landse Aerosol Vereniging (NAV). Na de aftrap door VNO-NCW voorzitter Wientjes ging een drietal sprekers dieper in op verschillende aspecten van de crisis en strategieën om daar mee om te gaan. Hoogleraar Dany Jacobs benadrukte het belang van innovaties. Rabobank directeur Rob ten Heggeler ging in op de veranderende financiële markten en Ingrid Faber, voorzitter van de Raad van Bestuur van de Faber Halbertsma Groep vertelde over de wijze waarop haar bedrijf de crisis het hoofd biedt.

In 2009 waren er 39 bedrijven, die actief zijn op de Nederlandse markt, aangesloten bij het A.I.S.E Charter voor duurzaam schoonmaken. Het gaat om zowel productiebedrijven als distributeurs. Een actuele lijst van alle deelnemers vindt u op www.sustainable-cleaning.com.

In navolging van het in 2008 gelanceerde Laundry Sustainability Project (LSP), is in de zomer van 2009 het LSP-Liquid gestart, wat zich richt

op vloeibare wasmiddelen. De NVZ heeft alle partijen in de Nederlandse markt, dus ook niet-leden en detailhandel, hierover geïnformeerd. LSP-Liquid gaat vervolgens in de zomer van 2010 van start.

De websites van de NVZ, www.nvz.nl en www.isditproductveilig.nl zijn constant in ontwikkeling. Wel is in 2009 gekozen het zwaartepunt bij de website www.nvz.nl te leggen. De Europese website voor consumenten, www.cleanright.eu, waar de NVZ nauw bij betrokken is, is vertaald in het Nederlands. De consument vindt op deze website informatie over het veilig gebruik van producten, hygiënetips en tips voor duurzaam omgaan met energie en producten.

NVZ Plan van aanpak: Focus 2010

Uitvoering van de nieuwe Europese verordening voor chemische stoffen, REACH

- Leden informeren en ondersteunen.
- Lobby voor een pragmatische aanpak van onder andere de chemische veiligheidsbeoordeling, ketencommunicatie en het veiligheidsinformatieblad.

Invoering van CLP (de Europese Verordening voor de indeling, etikettering en verpakking van chemische stoffen en mengsels)

- Leden informeren en ondersteunen.
- Lobby voor een pragmatische invoering van onder andere de invulling van het Expert Judgement systeem.
- Aanpak van downstream problematiek, waaronder opslag en de juiste indeling als milieugevaarlijk.
- De communicatie met de eindgebruiker via www.nvz.nl uitbreiden.

Biocidenregelgeving

- Leden informeren en ondersteunen.
- Aanpak van nationale problemen, onder andere met aangemelde biociden.
- Lobby Europese Biocidenverordening.

Duurzaamheid

- Leden informeren.
- Implementatie van Europese (AISE) vrijwillige programma's zoals het Laundry Sustainability Project for Liquid Fabric Detergents (LSP-L) en de Charter for Sustainable Cleaning.
- Communicatie met belanghebbenden en consumenten(organisaties).

Een kijkje in de keuken...

Voor het jaarbericht 2009 zijn we in gesprek gegaan met 'aanpalende' brancheverenigingen. Deels uit nieuwsgierigheid naar de achtergronden en drijfveren van onze collega's, deels om te kijken wat we van ze zouden kunnen leren. Een kijkje in de keuken dus. Colette Alma van de Vereniging van de Nederlandse Chemische Industrie (VNCI), Rob Bongenaar van de Ondernemersorganisatie Schoonmaak- en Bedrijfsdiensten (OSB) en Martin Terpstra van de Vereniging van Verf- en Drukinkt-fabrikanten (VVF) vertellen over de ontwikkelingen in hun branche en over wat zij als de belangrijkste thema's voor de komende jaren zien.

Goed doen wat je leden belangrijk vinden Martin Terpstra - directeur VVF

De Vereniging van Verf- en Drukinktfabrikanten (VVF) is één van de oudste brancheverenigingen van Nederland. Opgericht in 1907 bestaat de vereniging inmiddels meer dan honderd jaar en er zijn zelfs leden van wie de historie tot in de 18e eeuw terugreikt. Ondanks, of dankzij, die hoge leeftijd, is de VVF een moderne branchevereniging. "En dat willen we graag zo houden", aldus Martin Terpstra, directeur van de VVF. "We houden ons zelf regelmatig een spiegel voor, al dan niet met hulp van een externe partij. Door jezelf continue kritisch te bekijken kan je blijven vernieuwen. En dat houdt de dynamiek van de vereniging op gang."

Samen met de leden

Vernieuwing meteen ook één van de belangrijkste thema's voor de VVF. Terpstra: "Bij de reorganisatie in 2005 hebben we innovatie als belangrijk speerpunt voor de vereniging geformuleerd. Dat was toen nieuw en het was eigenlijk 'not done' om je daar als vereniging mee bezig te houden. Het werd beschouwd als een zaak van de individuele leden." Toch is het thema gekozen voor de vereniging. De benchmark, gedaan door een externe partij, droeg hieraan bij, aldus Terpstra: "In die bench-

mark is de VVF vergeleken met een aantal aanpalende brancheverenigingen. Hieruit bleek dat een gemeenschappelijk kenmerk van succesvolle, door haar leden goed gewaardeerde, brancheverenigingen is, dat ze zich bezighouden met innovatie." De VVF is vervolgens met haar leden een innovatiepositie gaan formuleren. "Dat moet je ook samen met de leden doen", benadrukt Terpstra, "Zij moeten zich er in herkennen."

Samenwerking zoeken

Het feit dat de VVF innovatie hoog op de agenda had gezet en dit ook uitdroeg, wierp snel zijn vruchten af. Zo kwam er bijvoorbeeld een samenwerking met TNO tot stand, met subsidie van het Ministerie van Economische Zaken. "Dat ging eigenlijk vanzelf", zegt Terpstra enthousiast. "Nadat we hadden besloten dat nanotechnologie een belangrijk item voor onze branche zou worden, werden we bijna als vanzelf benaderd door TNO. Al snel was er een 'Cluster Nano' voor verf en drukinkt, waar leden op in konden tekenen. Inmiddels doen er 9 leden mee. Die krijgen daar de gelegenheid voor kennisoverdracht. De kosten worden deels door de leden gedragen en deels gesubsidieerd door het ministerie van Economische Zaken."

Klassieke rol

Hoewel een thema als innovatie zeer succesvol is en bijzonder gewaardeerd wordt door de leden, benadrukt Terpstra dat een branchevereniging ook haar 'klassieke' rol niet moet verwaarlozen: "Belangenbehartiging op het gebied van wet- en regelgeving is van alle tijden en zal er altijd blijven. Dit moet je niet verwaarlozen. Wel zie je een steeds meer een verschuiving naar Europa, simpelweg omdat steeds meer wet- en regelgeving daar vandaan komt." Een andere dienst die de VVF levert en door haar leden zeer gewaardeerd wordt, zijn de cao besprekingen die gevoerd worden met de werknemersorganisaties: "Die cao biedt veel voordelen voor de branche: je hebt een bedrijfstakspecifieke cao en je hoeft, zeker als midden- en kleinbedrijf, niet zelf steeds het wiel uit te vinden. En inmiddels worden ook zaken als arbo en de Arbocatalogus met de werknemersorganisaties besproken en gedragen", aldus Terpstra,

Weet wat je leden willen

Gevraagd naar de toekomst ziet Terpstra meer samenwerking in de keten: "Als het gaat over bijvoorbeeld Reach, dan is die samenwerking tussen bijvoorbeeld downstreamusers er al. Op andere dossiers zullen partners meer voor – of achteraan in de keten betrokken kunnen worden." Tegelijkertijd ziet Terpstra nog geen brede chemische branchevereniging ontstaan: "Daarvoor is wat bijvoorbeeld de leveran-

ciers doen heel verschillend van wat er verderop in de keten gebeurt, de edele kunst van het formuleren. Daarbij maken wij eindproducten, dat is een hele andere tak van sport. Tegelijkertijd zou in Europa een club als Business Europe een belangrijker rol kunnen gaan spelen om de belangen van de industrie, ook van de mkb-bedrijven, beter op de kaart te zetten.” Voldoende meerwaarde dus voor een branchevereniging als de VVVF, aldus Terpstra: “Waarbij je er steeds voor moet zorgen dat je weet wat de leden willen en dit vervolgens goed doet. Dan blijven je leden betrokken, dan blijven je leden lid, dan houdt je voldoende slagkracht om de belangen van je leden te behartigen, in de volle breedte. Ja, dat zou een goede slogan kunnen zijn: ‘goed doen wat je leden belangrijk vinden.’”

Nieuw elan werpt zijn vruchten af Rob Bongenaar - directeur OSB

De OSB is de werkgeversorganisatie voor de schoonmaak- en glazenwasserbranche. Met 6000 bedrijven en ongeveer 200.000 werknemers is de sector één van de grotere werkgevers in Nederland. Tegelijk was het van oudsher een branche die zich bescheiden opstelde en op de achtergrond opereerde. ‘Dat moet veranderen’, vond het bestuur van OSB. Met de komst van een nieuwe voorzitter en directeur Rob Bongenaar werd de daad bij het woord gevoegd.

Bongenaar, afkomstig van Vodafone, steekt enthousiast van wal: “Het bestuur heeft Hans Simons als voorzitter aangetrokken en mij als directeur. Samen hebben we de uitdaging aangepakt om nieuw elan te brengen in de vereniging. Vanaf dag één is dat mijn doelstelling: OSB neerzetten als een inspirerende, authentieke en assertieve club ondernemers. Daarbij willen we de kwaliteit en het imago van de branche als geheel verbeteren. En tenslotte willen de boel opschudden, onze leden verrassen, bij de les houden. Dat begon al met onze eerste ledenbijeenkomst in Studio C van Paul de Leeuw. Echt iets heel anders. Daar hebben we veel positieve reacties op gehad.”

Gevarieerd ledenbestand

Het ledenbestand van OSB bestaat uit ongeveer 600 bedrijven in de schoonmaak- en glazenwasserbranche. Hoewel het tienvoud hiervan op de Nederlandse markt actief is, dekt het ledenbestand van de OSB 80% van de omzet hier te lande. Zowel grote multinationale beursgenoteerde ondernemingen als kleine bedrijven met 20 à 30 medewerkers zijn lid. Een groot deel van de dienstverlening door OSB aan haar leden bestaat uit ondersteuning bij Cao-onderhandelingen: “Hiervoor hebben we vier man in dienst, die hier continue mee aan de slag zijn”, legt Bongenaar uit. “En de huidige aandacht in de media voor de schoonmaak Cao onderstreept het belang van deze dienstverlening aan onze leden.”

Bongenaar benadrukt dat de OSB probeert een goede balans te vinden in het aanbod aan haar leden: “Je moet de leden ook iets leuks bieden. Natuurlijk, de inhoud staat altijd voorop en bedrijven kijken kritisch of ze waar voor hun geld krijgen. Maar het mag wel jeu hebben.”

Dwarsverbanden met andere branches

Het nieuw elan, het op de kaart zetten van OSB, zo merkt Bongenaar, werpt inmiddels zijn vruchten af: “Wat je ziet is dat, omdat we zo aan de weg timmeren, we een interessantere partij worden voor onze stakeholders. Waar we vroeger niet aan tafel zaten, worden we nu bijvoorbeeld uitgenodigd samen met andere sectoren en bedrijven met minister Donner te komen praten over employability. Hoewel we beperkte middelen hebben en een kleine staf van 13 mensen, lukt het ons dus toch om een serieuze partner te zijn.” Volgens Bongenaar is voorwaarde hiervoor dat je goed je prioriteiten stelt en partners zoekt die belangen met je delen: “Gezien de omvang van onze club kunnen we niet in Den Haag de deur plat lopen. Dus zoeken we samenwerking met andere branches. Zo willen we bijvoorbeeld met de beveiligingsbranche en de cateringbranche een brancheagenda opstellen, zodat we op een aantal dossiers samen op kunnen trekken. Dat soort verbindingen zijn belangrijk, want het geeft je meer massa. En daardoor wordt je beter gehoord in Den Haag.”

Gevraagd naar de succesfactoren van een branchevereniging is Bongenaar duidelijk: “Vergeet nooit voor wie je het doet, namelijk voor de leden. Verplaats je als branchevereniging altijd in je leden. Die vragen zich steeds weer af: ‘waarom ben ik lid’. Maak gebruik van nieuwe dingen om de aandacht te trekken van je leden, houdt ze betrokken. En zorg dat je de zaken die je leden biedt zo praktisch zijn, dat ze er morgen zélf mee aan de slag kunnen.”

Vernieuwing en samenwerking

Colette Alma - directeur VNCI

De Vereniging van de Nederlandse Chemische Industrie (VNCI) is de branchevereniging van één van de belangrijkste industriële bedrijfstakken in Nederland. Met een omzet van € 38 miljard en een bijdrage van bijna 3% aan het BBP is de bedrijfstak in Nederland, vergeleken met andere Europese landen, relatief gezien zelfs het grootst. Gezien de goede uitgangspositie van Nederland is dit niet verwonderlijk, aldus Colette Alma, directeur van de VNCI. “Nederland heeft een hele goede kennisinfrastructuur en ook qua logistieke lokatie zitten we goed. En dat biedt grote kansen. Wat overigens niet betekent dat je als industrie achterover kan leunen. De huidige crisis en de veranderende wereldeconomie laten zien dat je het zonder innovatie en vernieuwing als bedrijfstak op de lange termijn niet redt.”

Samenwerking met overheid, onderwijs en wetenschap

De VNCI probeert, door samenwerkingsverbanden aan te gaan met onder andere ministeries en onderwijs en wetenschap, de randvoorwaarden voor een goed vestigingsklimaat in Nederland te versterken. Alma: “Met het ministerie van Economische Zaken kijken we bijvoorbeeld hoe we investeringen uit landen als China of Brazilië kunnen binnenhalen. Via de stichting C3 werken we samen met onderwijsinstellingen, om jongeren te interesseren in een chemische studie. Je ziet dat die samenwerking vruchten begint af te werpen. Allemaal bedoeld om de economische structuur te versterken, om ervoor te zorgen dat de economische dynamiek blijft bestaan.”

Succesvolle samenwerking

Naast economische thema's zijn ook Energie & Milieu belangrijke speerpunten voor de VNCI. Een succesvol voorbeeld hiervan is het milieuconvenant, dat in de jaren '90 met de overheid is gesloten en begin 2010 is afgesloten. Alma is trots op de successen die de branche op dit punt heeft behaald: “De emissies van stoffen die onder het convenant vielen zijn in die periode met vele factoren teruggebracht, dat

is echt enorm. En het gaat dan over zo'n 74 stoffen. Het covenant is een goed voorbeeld hoe overheid en industrie succesvol kunnen samenwerken." In die samenwerking met de overheid heeft de branchevereniging een spilfunctie, omdat het bij uitstek de vertegenwoordiger van het collectief belang kan zijn. "Natuurlijk weet de overheid de individuele bedrijven te vinden. Dat is ook belangrijk, want de beelden uit de praktijk kan je als verenigingsbureau niet uit de eerste hand bieden. Maar als het gaat om de collectieve belangen is de VNCI gesprekspartner voor de overheid", zegt Alma, die het belang van participatie door de leden nogmaals benadrukt: "Het initiëren van zaken gebeurt vanuit de leden, het bureau is daar slechts instrumenteel."

De positie van de nationale branchevereniging heeft Alma in de loop der jaren zien veranderen: "Waar het vroeger de ontmoetingsplek was voor de besluitvormers in Nederland, wordt de afweging om lid te worden of te blijven steeds rationeler gemaakt. Dat komt mede omdat bedrijven steeds internationaler georiënteerd raken en de plek waar beslissingen worden genomen steeds meer internationaal komt te liggen. De vanzelfsprekendheid is minder geworden en als branchevereniging moet je dus telkens je toegevoegde waarde aantonen. Maar dat is alleen maar goed, dat houdt je scherp."

Belang van ketencommunicatie

Gevraagd naar belangrijke thema's voor de komende jaren noemt Alma, naast Energie en Milieu, de meer ketengewijze benadering van zaken: "Neem energie. In het verleden werd alleen maar gekeken naar het energiegebruik bij productie. Tegenwoordig kijken we naar de hele keten, dus ook naar de distributie-, gebruik- en afvalfase. Door die ketenbenadering wordt de relatie tussen de leden van de VNCI en de downstreamusers ook steeds belangrijker en wordt er meer en meer gevraagd van de ketencommunicatie. Neem REACH, dat zware eisen hieraan stelt. En waar het nog onvoldoende lukt om bijvoorbeeld kennis over het omgaan met stoffen verder de keten door te dragen. Daar zullen we, samen met de downstreamusers, de komende jaren grote slagen moeten maken."

Fantastische bedrijfstak

Een laatste thema dat Alma noemt is milieukwaliteit, een discussie die verder gaat dan alleen emissies: "Je ziet dat waar voorheen alleen werd gesproken over emissies, het nu ook gaat over luchtkwaliteit en waterkwaliteit. In de toekomst gaat ook het idee van milieuruimte en de ruimtelijke ordeningscomponent veel meer meespelen. Dus: waar wonen mensen, waar staat industrie, waar recreëren mensen en

hoe kunnen die functies naast elkaar bestaan.” Is er dan nog wel ruimte voor de chemische industrie in een dichtbevolkt land als Nederland? Alma, enthousiast: “Chemie is een fantastische bedrijfstak, waar heel veel kan, waar heel veel mogelijkheden zitten. Sommige mensen zeggen wel eens dat het een bedrijfstak van het verleden is, een ouderwetse maakindustrie, maar dat is van geen kanten het geval. Het is een hele innovatieve, kennisintensieve, moderne maakindustrie. Een industrie die in de toekomst van Nederland past!”

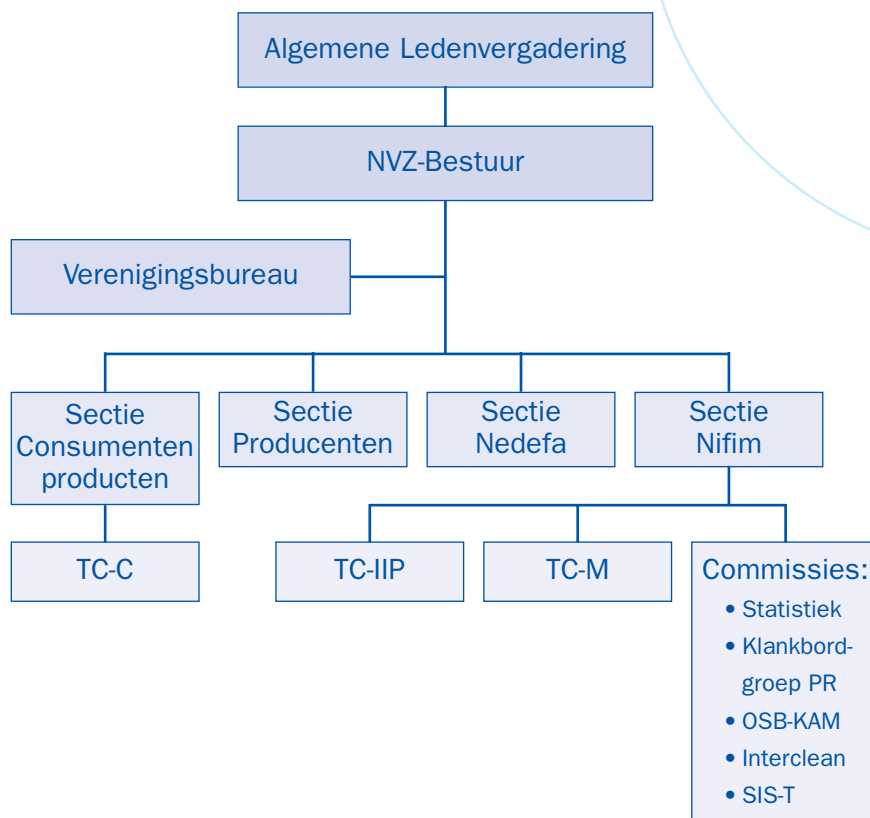

De vereniging: wie doet wat

Onderhouden van externe contacten

De NVZ besteedt meer dan de helft van haar tijd aan het onderhouden van contacten met de overheid en maatschappelijke organisaties. Over de inhoud van deze activiteiten kunt u meer lezen in het hoofdstukje Activiteiten NVZ 2009. Als u wilt weten wie namens de vereniging bij deze contacten betrokken zijn, kunt u kijken op bladzijde 39 en 40 van dit jaarbericht voor een overzicht van de groepen en commissies.

Structuur NVZ

De leden

De NVZ heeft 56 leden. Een ledenlijst vindt u op bladzijde 42 en 43 van dit jaarbericht.

Het bestuur

De huidige samenstelling van het bestuur vindt u op bladzijde 39 van dit jaarbericht.

Technische commissies

Doelstelling

Doelstelling van de Technische Commissie (TC) is om een representatieve mening van de branche te formuleren over onderwerpen op haar aandachtsgebied.

Vervolgens adviseert de TC het sectiebestuur over het beleid. Hierdoor stelt zij de vereniging in staat haar mening uit te dragen zowel naar de leden en het Bestuur als naar externe partijen, zoals overheden, maatschappelijke organisaties en andere brancheverenigingen.

Bij het uitdragen zijn drie activiteiten te onderscheiden:

1. delegatie van werkzaamheden naar commissieleden en de coördinatie hiervan door het verenigingsbureau;
2. signalering van voor de branche belangrijke onderwerpen;
3. beleidsvoorbereiding.

Iedere TC richt zich op een specifieke markt:

- TC-C: consumentenproducten
- TC-IIP: chemische producten voor de professionele markt (industriële en institutionele)
- TC-M: machines voor de professionele markt

De TC's worden aangestuurd door het bijbehorende sectiebestuur. Het sectiebestuur Consumentenproducten stuurt de TC-C aan; het sectiebestuur Nifim is verantwoordelijk voor de aansturing van de TC-IIP en TC-M.

Aandachtsgebieden

Iedere Technische Commissie richt zich op twee soorten onderwerpen:

- met een technische invalshoek: bijvoorbeeld productformuleringen; wet- en regelgeving niet alleen over producten, maar ook met betrekking tot productie, opslag, milieu, transport, emissies en Arbo.
- met een Public Relations-invalshoek: onderwerpen die samenhangen met de reputatie van de leden en hun producten.

De Technische Commissies geven in de NVZ-Berichten een actueel overzicht van de lopende zaken. Op bladzijde 13 tot en met 23 van dit jaarbericht vindt u een overzicht van de onderwerpen die in het jaar 2009 besproken zijn.

Secties

Een sectie is een groep leden van de vereniging met bepaalde gemeenschappelijke belangen en/of interesse op een samenhangend terrein en/of op langere termijn. Een sectie kan onderwerpen voordragen waarover de algemene ledenvergadering een beslissing dient te nemen.

Iedere sectie onderhoudt contacten met de relevante actoren voor die sectie. Het verenigingsbureau ondersteunt de secties in haar werkzaamheden. De verschillende secties zijn:

Consumentenproducten:

- was-, reinigings-, onderhouds- en desinfectiemiddelen voor de consumentenmarkt

Nifim:

- business-to-business reinigings- en onderhoudsmiddelen en reinigingsmachines, al dan niet als systeem aangeboden

Nedefa:

- biociden en in het bijzonder de desinfectiemiddelen voor zowel consumentenproducten als professionele producten

Producenten:

- onderwerpen die direct van invloed zijn op in Nederland producerende - met name middelgrote en kleine bedrijven; bijvoorbeeld arbeidsomstandighedenbeleid, vergunningstelsel, het Nederlandse stoffenbeleid enzovoort

Taakverdeling NVZ Bureau

Directeur

de heer ir. W.A. (Wouter) Pfeifer

- Verenigingsbureau
 - Financiën
 - Verenigingsbeleid
 - Voortgangsbewaking
 - Kantoororganisatie
- Representatie
 - Directeurenoverleg A.I.S.E. (voorzitter)
 - A.I.S.E. Board
- Public Relations
 - Contacten met de media

Directeur technische zaken

de heer dr. J.A.S.J. (Hans) Razenberg

- REACH o.a.
 - Registratie
 - Chemischeveiligheidsbeoordeling (Blootstellingsscenario's)
 - Communicatieproces (up- en downstream)
 - Autorisatie/verbodsrichtlijn
 - Vib's
 - nationale implementatie
 - risicocommunicatie (Chemie in huis)
- Opslag (PGS-15)
- Producentenbijeenkomsten
- Indelen, Etiketteren en Verpakken
 - Stoffen- en preparatenrichtlijn
 - EU-GHS (CLP-verordening)
 - Detergentenverordening
- Contacten met andere organisaties:
 - Milieu Centraal
 - Dierproefvrij
 - Redactieraad Professioneel Schoonmaken
- Ledenondersteuning o.a.
 - A.I.S.E. Charter voor duurzaam schoonmaken
 - NVZ-Digitale Informatiemap
 - Rekenprogramma

Medewerker technische zaken

mevrouw ir. D. (Daniëlle) van Corven-Kloosterman

- Biociden o.a.
 - Biocidenrichtlijn
 - Nederlandse gedifferentieerd handhavingsbeleid voor niet-toegelaten middelen
 - Platform Biociden
- Transport (ADR)
- Technische contacten met OSB
- Wetgeving rondom reinigingsmachines
- Coördinatie Technische Commissies en Nedefa-bestuur
- Indelen, Etiketteren en Verpakken
 - NVIC
 - VOS
 - Verpakkingenbelasting
 - Water (ABM)
- Duurzaamheid
 - Duurzaam inkopen
 - Ecolabel
- Ledenondersteuning o.a.
 - NVZ-Berichten
 - Ledenwebsite

Coördinator verenigingszaken

N.J.H. (Klaas) Gravesteijn*

- Organiseren van algemene ledenvergaderingen en sectiebijeenkomsten
- Coördinatie bestuur NVZ en sectiebesturen
- Coördinatie juridische adviesgroep
- Coördinatie media aandacht
- Omzetstatistieken
- ISSA-Interclean
- Contacten met andere organisaties in de schoonmaakbranche (OSB, VSR)
- Communicatie over A.I.S.E. initiatieven
- Consumentenaangelegenheden
 - Consumentenbond
 - www.isditproductveilig.nl
- Communicatie leden
 - Onderhoud ledenwebsite
 - Jaarbericht
- Consumentencommunicatie
 - Publiek deel website NVZ
 - A.I.S.E. Charter voor duurzaam schoonmaken
 - Europese consumentenwebsite www.cleanright.eu

* Opvolger van Marlies Verlinde per 1 juni 2009

Projectmedewerker communicatie

Mevrouw drs. L.A. Vereijken-van Embden

- NVZ website

Secretaresse

mevrouw A. (Adinda) Westerhoff

- Secretariaat
- Onderhoud relatiedatabase

Administrateur

de heer G. (Gerhard) Roeterd

- Financiële administratie
- IT
- Omzetverklaringen
- Contributie

Het verenigingsbureau

Het NVZ-team (van links naar rechts): Wouter Pfeifer, Daniëlle van Corven-Kloosterman, Gerhard Roeterd, Lilian Vereijken-van Embden, Hans Razenberg, Adinda Westerhoff en Klaas Gravesteijn.

Groepen en commissies NVZ

INTERN

NVZ-Bestuur

J.J.M. Schoemaker, voorzitter
W.J.A. Callens (algemeen directeur Diversey)
W.A. de Gier (algemeen directeur SaraLee Household & Body Care)
B. Mery (Vice President & General Manager België/Nederland Procter & Gamble)
J.B. Santoul (General Manager Henkel Nederland)
R. Smulders (voorzitter NVZ-Nifim, algemeen directeur Ecolab)
H.M.N. Vossen (voorzitter NVZ-Producten, directeur Helichem)
G. Vreeken* (Vice President Marketing Unilever Benelux)
** Opgevolgd door N. van Dam (Vice President Marketing Unilever Benelux, per 26-11-2009)*

NVZ-Nifim

Sectiebestuur

R. Smulders (Ecolab), voorzitter
W. van den Burg (Nilfisk-Advance)
W.J.A. Callens (Diversey)
H.M.N. Vossen (Helichem)
R. van Wersch (Alpheios)

NVZ-Nedefa

Bestuur

M.L.M. Claassens (Diversey), voorzitter
E. van Ammers (Ecolab)
R.W. Hoevenaar (Veip)
G.J.E. van Meurs (Schülke +)
F.A. van der Pluijm (Thetford)

NVZ-Producten voorbereidingsgroep

H.M.N. Vossen (Helichem), voorzitter
M.P. Bakker Schut (Van Dam Bodegraven)
R.W. Hoevenaar (Veip)
C.W.L. Metternich (Spectro)
A.P.W. van der Riet (Senzora)
H.J.M. Sinnige (erelid NVZ)

Technische Commissie Consumenten

R. van de Straat (Procter & Gamble), voorzitter
H.L. Blonk (Dalli Benelux)
J. Clinkemalie (Henkel)
A.B.K. Jaspers (SaraLee Household & Body Care, agendalid vanaf 1-1-2010)
C. Kerkhof (SaraLee Household & Body Care, tot 1-1-2010)
K.H. Kool (SC Johnson Benelux)
L.H. Torn (Unilever Home & Personal Care)
P.H. Ubink (Van Dam Bodegraven)

Technische Commissie Industriële en Institutionele Producten

M.L.M. Claassens (Diversey), voorzitter
E. van Ammers (Ecolab)
W.M.P. Drissen (Alpheios)
R. Hasselberg (Dr. Weigert Nederland)
L.S. Metternich (Spectro, vanaf 1-1-2010)
H.J.M. Sinnige (erelid NVZ)
J.A. Vreeman (Diversey)
J. van den Wijngaard (Quaron Cleaning Systems, tot 1-1-2010)

Technische Commissie Machines

D. van Wolde (HAKO), voorzitter
D.M. Both (Kroonint)
H. de Jong (Diversey)
W. Meesters (Kärcher)
N. Konings/J. Struver (Alpheios)
L.J. Vrijburg (Nilfisk-Advance)

Klankbordgroep PR (voorheen PR-commissie)

I. Gerasimou (Alpheios)
H. Kropman (Spectro)
C. Peters (Helichem)

Statistiekcommissie

R. Smulders (Ecolab), voorzitter
F.M. Veendorp (Numatic International)

Juridische adviesgroep

A. de Jongh (Unilever Nederland Home & Personal Care)
R. Oostingh (Procter & Gamble)
E. Waagmeester (SaraLee Household & Bodycare)

OSB-KAM

P. van Gogh (Gom)
N. Koch (OSB)
L. de Kort (Hectas)
H.J.M. Sinnige (erelid NVZ)
R. Smulders (Ecolab)
A. Vreeman (Diversey)

SIS-T commissie

P. Bannink (SVS)
F. Brandsma (Alpheios)
R.H.L. Huisman (VSR)
T. Nijgh (ISS Nederland)
B. Smallembroek (Diversey)

EXTERN neemt de NVZ deel in

NATIONAAL

Overheidsklankbordgroep Stoffen
Overheidsklankbordgroep REACH
Overheidsklankbordgroep GHS
Overheidscommissie voorlichting GHS

VNCI Bestuur
VNCI Beleidsgroep Veiligheid,
Gezondheid en Milieu
VNCI Werkgroep Stoffenbeleid

FNLI-Bestuur
FNLI Commissie Duurzaamheid

VNO-NCW Bestuur
VNO-NCW Werkgroep Stoffen
VNO-NCW Werkgroep Externe Veiligheid
VNO-NCW Commissie consumenten-
vraagstukken

VNO-NCW Stuurgroep Duurzame
Productie en Consumptie

MKB-Nederland Milieucommissie

NEN 370-216 Desinfectantia en Anti-
septica (Nederlands voorzitterschap)

NEN 345-122 KVS kinderveilige
verpakkingen

NEN 361-059: Gebruikseigenschappen
van huishoudelijke toestellen

Interclean-Tentoonstellingscommissie
Interclean-Congrescommissie

Redactieraad PS (voorheen Professio-
neel Schoonmaken)

Redactieraad Journaal Stoffen en
Preparaten

Brancheoverleg riool en doekjes

Deskundigen overleg Hygiëne Levens-
middelen en hygiëncodehouders

Platform Biociden Bestuur

Platform Biociden Ledenraad

Sepawa-Benelux bestuur

INTERNATIONAAL

A.I.S.E. Board

A.I.S.E. Management Committee

A.I.S.E. National Associations
Committee (voorzitterschap)

A.I.S.E. SME Working Group

A.I.S.E. I&I Steering Group and related
Working Groups and Task Force

A.I.S.E. Sustainability Steering Group
and related Working Groups and Task
Force

A.I.S.E. Advocacy Working Group

A.I.S.E. REACH Implementation Working
Group and Task Forces

A.I.S.E. Classification & Labelling

Working Group and Task Forces

A.I.S.E. Strategy for Classification &
Labelling

A.I.S.E. Biocides Working Group

A.I.S.E. Enzymes Safety Task Force

A.I.S.E. Dangerous Goods

Transportation Working Group

A.I.S.E. Detergent Regulation Working
Group

A.I.S.E. Volatile Organic Compounds
and Indoor Air Quality Working Group

A.I.S.E. Economic & Social Data
Working Group

A.I.S.E. CLP Technical Taskforce

DUCC (Downstream Users Chemicals
Coordination Group)

Ledenlijst NVZ

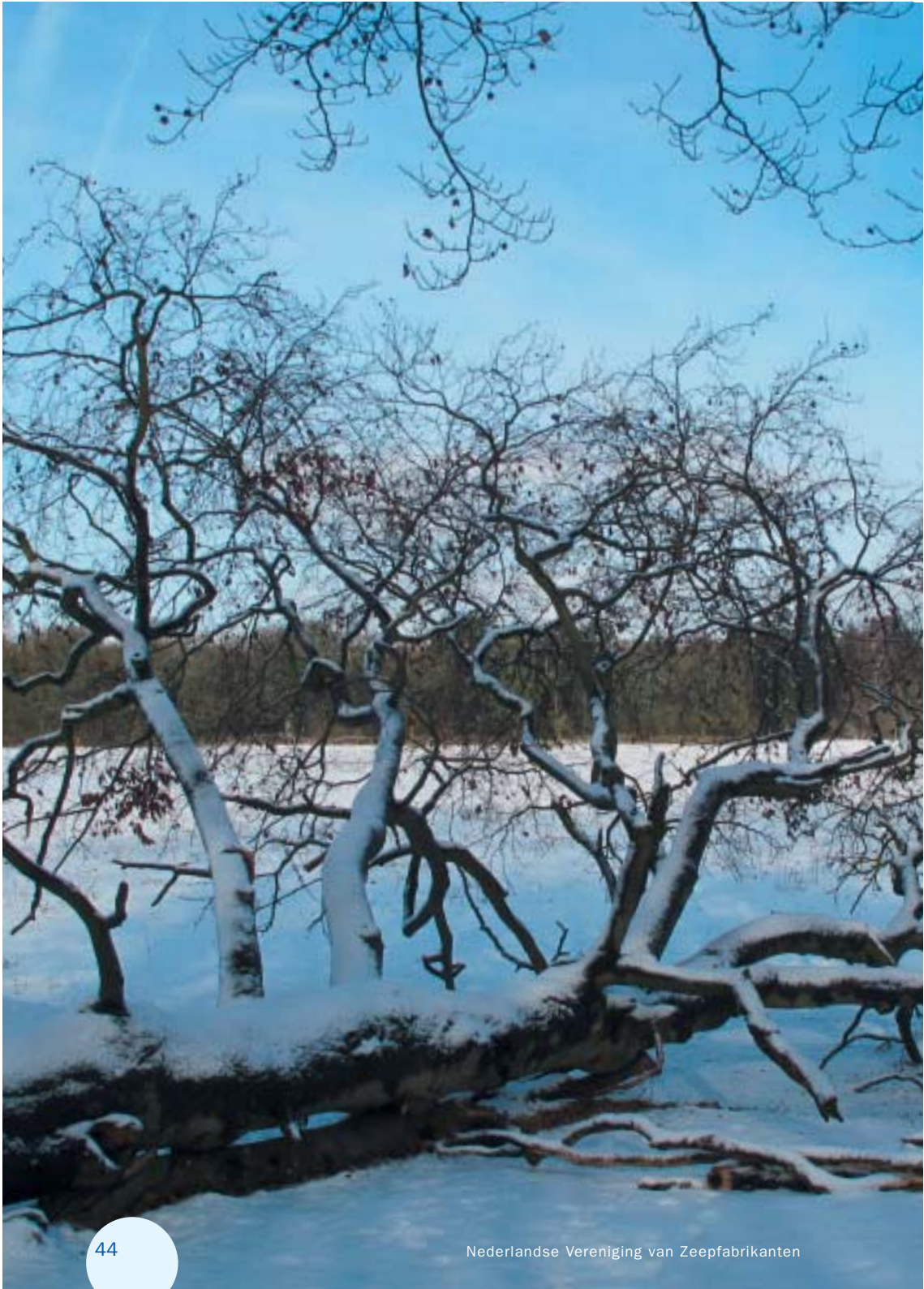
AD Special Products B.V. - Heijningen - www.adinternationalbv.com
Alpheios B.V. - Heerlen - www.alpheios.nl
Americol B.V. - Zaandam - www.americol.nl
Amway Nederland Ltd. - Tiel - www.amway.com
Boco B.V. - 's-Gravenland - www.boco.nl
Bolton Nederland B.V. - Tiel - www.boltongroup.nl
CID LINES - Ieper (B) - www.cidlines.com
Colgate-Palmolive Nederland B.V. - Weesp - www.colgate.com
Dalli De Klok B.V. - Culemborg - www.dalli-group.de
De Bever - Uitgeest - www.debever.nl
DIJA Zeist B.V. - Tiel - www.dijadirect.nl
Diversey B.V. - Utrecht - www.diverseynl
Dr. Weigert Nederland B.V. - Assen - www.drweigert.nl
Dreumex B.V. - Oss - www.dreumex.com
Eco Nederland B.V. - Brunssum - www.eco-nederland.com
Ecolab B.V. - Nieuwegein - www.ewepo.nl
Ewepo B.V. - Zwolle - www.ecolab.com
Flexoclean Engineering B.V. - Raamsdonksveer - www.flexoclean.nl
Frans Veugen Bedrijfshygiëne - Nederweert - www.fransveugen.nl
Hako B.V. - Andelst - www.hako.nl
HBV Chemicaliënhandel B.V. - Vlaardingen - www.hbvchemicalien.nl
Helichem B.V. - Belfeld - www.helichem.nl
Helico V.O.F. - Schaijk - www.helico.biz
Henkel Nederland B.V. - Nieuwegein - www.henkel.com
HG International B.V. - Almere - www.hginternational.com
Hilco B.V. - Andelst - www.hakobv.nl
Jamé Coatings BV - Wognum - www.jamecoatings.com
SC Johnson Benelux - Mijdrecht - www.scjohnson.com
Kärcher B.V. - Hoogstraten (B) - www.karcher.nl
Koninklijke Sanders B.V. - Vlijmen - www.royalsanders.com
Kroonint B.V. - Rotterdam - www.kroonint.nl
McBride B.V. - Amersfoort - www.mcbride.co.uk
Militex B.V. - IJmuiden - www.militex.nl
Nilfisk-Advance B.V. - Almere - www.nilfisk-advance.nl
Numatic International B.V. - Alphen aan de Rijn - www.numatic.nl
Oranje - Hengelo - www.oranjebv.com

Procter & Gamble Netherlands Services B.V. - Rotterdam - www.pg.com
Quaron Cleaning Systems B.V. - Mijdrecht - www.quaron-cs.nl
Rogier Bosman Chemie B.V. - Dinteloord - www.rbcgroupbv.com
SaraLee Household & Body Care Nederland B.V. - Utrecht - www.saralee.com
Schülke + - Haarlem - www.schuelke-mayr.com
Senzora B.V. - Deventer - www.senzora.com
Spectro B.V. - Oss - www.spectro.nl
Technical Concepts-Bentfield B.V. - Hillegom - www.bentfield.com
Tevan B.V. - Gorinchem - www.tevan.nl
Thetford B.V. - Etten-Leur - www.thetford-europe.com
TIMAC AGRO Nederland B.V. - 's-Hertogenbosch - www.timacagro.nl
Unilever Benelux - Rotterdam - www.unilever.com
Van Dam Bodegraven B.V. - Bodegraven - www.vandambodegraven.nl
Van der Graaf & Zn. - Klundert
Veip B.V. - Wijk bij Duurstede - www.veip.nl
Vipack B.V. - Landgraaf - www.vipack.nl
Werner & Mertz Benelux sa/nv - Waterloo (B) - www.werner-mertz.de
Westchem B.V. - Maassluis - www.westchem.nl
Zeepfabriek Siderius B.V. - Vuren - www.siderius.nl
ZEP Industries Europa B.V. - Bergen op Zoom - www.zepbenelux.com

Ereleden

E.P. Beij	lid Technische Commissie Consumenten 1987-2006, inclusief twee perioden als voorzitter, namelijk 1992-1994 en 2001-2006
G.J. Lichtfus	lid Technische Commissie Consumenten 1985-2005, inclusief twee perioden als voorzitter, namelijk 1990-1992 en 1999-2001
H.J.M. Sinnige	lid Technische Commissie Consumentenproducten van 1986-2000, en lid van de Technische Commissie Institutionele en Industriële Producten vanaf 1996
J. Verstijnen	voorzitter NVZ 1998-2004

Index Berichten 2009

NOOT: NVZ-Berichten is de interne nieuwsbrief van NVZ, uitsluitend bestemd voor haar leden. De opsomming van onderwerpen uit deze nieuwsbrief is slechts bedoeld om een indruk te geven van de onderwerpen waarmee de vereniging zich bezighoudt.

Cijfers

31ste aanpassing van de
Stoffenrichtlijn 2

A

Aan de slag met de CLP (DIM) 20
Aan de slag met het etiket (DIM) . . 20
ADR 3, 8, 10, 15, 21
Afvalfonds 11
AISE guidelines: Etiketteren 9
AISE initiatief vloeibare textielwas-
middelen 7, 14
AISE interne nieuwsbrief 16, 21
AISE Laundry Sustainability Project:
Geconcentreerd vloeibare textiel
wasmiddelen (LSP-L) 7, 14
AISE LSP-2 Communicatie toolkit . . . 2
AISE LSP-L 7, 14
AISE testprotocol voor textiel-
wasmiddelen 9
AISE workshop
voor marketingmanagers 4
Allesoverbrandveiligheid.nl (www.) . 11
ALV 10, 12 (special), 16, 19
Arbeidsinspectie 10
Arbogrenswaarden stoffen 20
ARBO-inspectieresultaten
bij NVZ-leden 21
Artikelen (REACH) 19

B

Biociden (inspectie) 21
Biociden EUSES 14

Biociden in Nederland 6 (special),
8, 9, 12, 13, 14, 20
Biociden in Nederland: PT1 . . . 15, 16
Biociden kennisnetwerk 18
Biocidenrichtlijn wijziging 14, 18
Biocidenrichtlijn: verboden stoffen 2, 7
Brandveiligheid 11
BTW-regels 17
Business partner gezocht 2

C

Cefic REACH website 17
Chinese concurrentie 17
Chloorbleekloog 4, 11, 14
Classificatie chloorbleekloog/-
hypochloriet 4, 11, 14
Classificatie: Zweden en Finland . . 10
Cleanright.eu (www) 21
CLP brochure van NVZ 3
CLP-verordening 1, 2, 4
CLP-verordening: NL 10
CLP-Verordening: wijziging 4, 17
CLP-voorlichting 13, 14, 17
CMR-stoffen voor werkvloer 3, 15
Cometica GMP 21
Conserveringsmiddelen en cosmetica
Conserveringsmiddelen: Actieve
stoffen niet toegelaten 2, 7, 17
Cosmetica & nanotechnologie . . . 19
Cosmetica en biociden 9, 15
Cosmetica produceren 18, 21
Cosmeticaverordening 21
Cosmeticawetgeving: cursus 16
Creatief ondernemen
in tijden van crisis (ALV) 12
Cursus huidige wet- en regelgeving . 3

D

Desinfectie van varkensstallen 7
Detergentenverordening 11
Detergentenverordening: ontheffing 15
Dienstenrichtlijn 11
Dieren: VWA-handboeken verzamel-
centra en wasplaatsen 2

Digitale Informatiemap 2009-1	.5, 20
DIM	.5, 20
Doekjes	.12
Duurzaam inkopen	.11
Duurzaam inkopen: reiniging bedrijfs-kleding	.3

E

ECHA publiceert pre-geregisteerde stoffen	.13
Ecolabel criteria	.21
Elektronisch Bestellen en Factureren	.21
EMC-richtlijn lezing	.20
EU-GHS brochure van NVZ	.3
EU-GHS: NL	.10
Europese arbogrenswaarden stoffen	.20
Europese Biocidenrichtlijn 2, 7, 14, 18	.14
EUSES	.14
EVO Raad voor Arbo Milieu en Gevaarlijke Stoffen	.21

F

Finland: indeling/classificatie	.10
FNLI	.3
Formaline handhaving AID	.12

G

Gedifferentieerd handhavingsbeleid 6 (special), 8, 9, 12, 13, 14, 20, 21	.19
Gevaarlijke stoffen in artikelen	.19
GMP	.21
GMP-Cosmetica	.17, 18
Griep pandemie	.16

H

Handboeken verzamelcentra en wasplaatsen dieren	.2
--	----

I

Indeling chloorbleekloog/ hypochloriet	.4, 11, 14
Indeling: Zweden en Finland	.10

Infoblad 'gezondheidsrisico's van gevaarlijke stoffen'	.17
Innovatievouchers	.9, 17
Interclean 2010	.3
Ionenningsmiddelen REACH	.11

K

Kennisnetwerk Biociden	.18
------------------------	-----

L

Ledenbezoek	.4
Ledenvergadering	.10, 12 (special), 16, 19
Limited quantities	.8
Loonsomenquête VNO-NCW	.2
LSP-2 Communicatie toolkit	.2
LSP-L	.7, 14

M

Melden van gebruik (REACH)	.13, 19
Meldpunt Zelfgemaakte Explosieven	16
Milieuclassificatie chloorbleekloog	.4, 11, 14
Milieusymbool voor transport	.15, 21
Milieuzorg: FNLI bijeenkomst	.10
MKB Industriemiddag Senternovem	.7

N

Nanotechnologie & cosmetica	.19
Natriumhypochloriet	.4, 11, 14
NAV	.2
Nedafa-ledenvergadering	.8
Nederlandse Aërosol Vereniging	.2
Nielsen bijeenkomst	.2
Niet-geotificeerde biociden	.2, 7, 17
Niet-toegelaten biociden	.6 (special), 8, 9, 12, 13, 14, 20
Niet-toegelaten biociden: PT1	.15, 16
NVIC	.12, 14, 19
NVZ Cursus huidige wet- en regelgeving	.3
NVZ Digitale Informatiemap	.5, 20
NVZ rekenprogramma versie 6B	.5
NVZ-bureau wijziging	.11
NVZ-DIM 2009-1	.5

NVZ-DIM	20	Transportpijlen	8
P		Tunneltransport	21
PGS	8	V	
Pre-geregisteerde stoffen REACH ..	13	Veiligheidsinformatiebladen	20
Producentenbijeenkomst	4, 19	Verbodsrichtlijn	15
Productnotificatie	12, 14, 19	Verpakkingenbelasting 2010	18
PT 1 grens met cosmetica	15, 16	Verpakkingenbelasting	2, 7, 11
Publicatiereeks Gevaarlijke Stoffen ..	8	VNO-NCW voorlichtings- bijeenkomsten	17
R		Voorlichting: CLP	13, 14, 17
REACH: artikelen	19	Voorlichting: REACH	3, 9
REACH: Bijlage 17	15	VWA-handboeken verzamelcentra en wasplaatsen dieren	2
REACH: gepre-geregisteerde stoffen	13	W	
REACH: ionenmengsels	11	WABO	17, 18
REACH: melden van gebruik	13, 19	Warenwetregeling elektronische productnotificatie	12, 14, 19
REACH: richtsnoeren in Nederlands	18	Wet wipes	12
REACH: SIEF's	21	Z	
REACH: SVHC-stoffen	4	Zeeptoonstelling	3
REACH: veiligheidsinformatiebladen	20	Zelfgemaakte Explosieven	16
REACH: voorlichting	3, 9	Zoekdienst voor bekendmakingen ..	3
Reiniging bedrijfskleding:		Zweden: indeling/classificatie ..	10
duurzaam inkopen criteria	3		
Rekenprogramma versie 6B	5		
Riool	12		
RIVM training EUSES voor biociden	14		
S			
Schriftelijke instructies Transport/- ADR - Vertalingen	3		
SenterNovem	10		
Stichting Afvalfonds	11		
Stoffenrichtlijn: 31ste aanpassing ..	2		
Strategische goederen	15		
Subsidie Milieu & Technologie 2009	2		
SVHC-stoffen (REACH)	4		
SZW-lijsten CMR-stoffen	3, 15		
T			
TTestprotocol textielwasmiddelen ..	9		
Toegelaten biociden (NL) ..	6 (special), 8, 9, 12, 13, 14, 20		
Transport Nederlandse tunnels ..	21		
Transport milieusymbool	15, 21		
Transport	3, 10		

Afkortingenlijst

ADR	Europese overeenkomst betreffende het internationale vervoer van gevaarlijke goederen over de weg (A ccord européen relatif au transport international des marchandises d angereuses par r oute)
A.I.S.E.	Europese koepelorganisatie voor fabrikanten en importeurs van was- en reinigingsmiddelen
Ctgb	College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden
DUCC	Downstream Users of Chemicals Co-ordination Group
EU-GHS	Europese invoering van het Globally Harmonised System on the classification and labelling of chemicals
GMP	Good Manufacturing Practices, een kwaliteitsborgingssysteem voor de farmaceutische- en voedingsmiddelenindustrie
NAV	Nederlandse Aerosol Vereniging
NCV	Nederlandse Cosmetica Vereniging
NVIC	Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum
NVZ	Nederlandse Vereniging van Zeepfabrikanten
OSB	Ondernemersorganisatie Schoonmaak- en Bedrijfsdiensten
REACH	Registratie, Evaluatie, Autorisatie en restricties van Chemische stoffen
SIS-C	Standaard Informatie Systeem-Chemische producten (pictogrammen)
SIS-T	Standaard Informatie Systeem-Terminologie
SZW	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
TC-C	Technische Commissie-Consumentenproducten
TC-IIP	Technische Commissie-Institutionele en Industriële Producten
TC-M	Technische Commissie-Machines
Vib	Veiligheidsinformatieblad
VNCI	Vereniging van de Nederlandse Chemische Industrie
VROM	Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
VSR	Vereniging Schoonmaak Research
VWA	Voedsel- en Waren Autoriteit
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Colofon

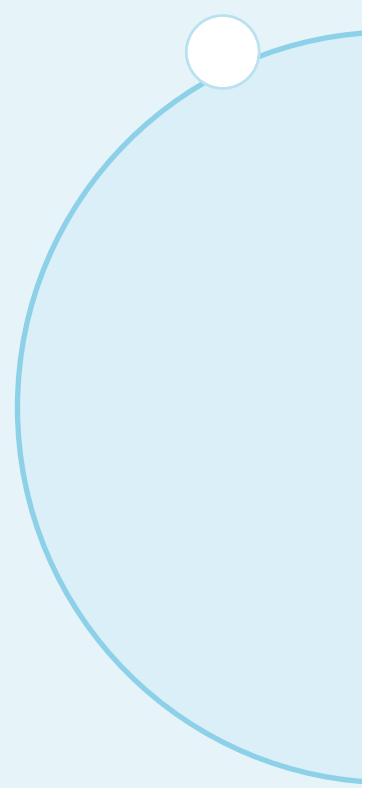
Het Jaarbericht 2009 is een publicatie van de Nederlandse Vereniging van Zeepfabrikanten, de brancheorganisatie van fabrikanten en importeurs van was- en reinigingsmiddelen. NVZ wil met het Jaarbericht haar leden en externe contactpersonen inzicht geven in de werkzaamheden van de vereniging.

Eindredactie
Klaas Gravesteijn

Fotografie
J.A.S.J. Razenberg

Vormgeving
BUD design, Driebergen

©2010 NVZ, Zeist

Nederlandse Vereniging van Zeepfabrikanten (NVZ)

Postbus 914, 3700 AX Zeist

Tel: 030-6921880

Fax: 030-6919394

E-mail: nvz@nvz.nl

Website: www.nvz.nl

Nederlandse Vereniging van Zeepfabrikanten
de brancheorganisatie van fabrikanten en
importeurs van was- en reinigingsmiddelen